

Asiantuntija lausunto, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, keskiviikkona 15.10.2025 klo 11.30 / HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

KEHA-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2026.

KEHA-keskus perustettiin vuonna 2015 osana hankekokonaisuutta, jonka avulla ELY-keskukset ja TE-toimistot varmistivat hyvän asiakaspalvelun jatkumisen samalla, kun ne joutuivat sopeutumaan merkittävästi ja nopeasti väheneviin toimintamenomäärärahoihinsa. KEHA-keskus on vuodesta 2015 alkaen systemaattisesti edistänyt ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimintojen tehostamista. Yhtenäistämällä prosesseja, keskittämällä palveluja ja toimintoja, panostamalla sähköiseen asiointiin ja digitalisaatioon sekä toimitilajärjestelyllä on saatu aikaan merkittäviä tuottavuushyötyjä ja säästöjä. KEHA-keskus on tuottanut palveluita laajasti eri hallinnonaloille. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijoiden lisäksi KEHA-keskuksen asiakkaita ovat olleet mm. ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja valtiovarainministeriön hallinnonaloilta.

KEHA-keskuksen tehtävät ja rooli ovat kehittyneet 10-vuoden aikana merkittävästi. Erityisesti vuoden 2025 alussa voimaan tullut TE-palvelu-uudistus on vaikuttanut keskeisesti KEHA-keskuksen tehtäviin. Uudistusten toimeenpano ja juurruttaminen jatkuu vuoden 2026 aikana.

TE-palvelu-uudistuksen yhteydessä KEHA-keskukseen keskitettiin työvoimapalveluihin, kotoutumisen edistämiseen ja monialaisiin palveluihin liittyviä valtakunnallisia substanssitehtäviä. Keskittämällä pyrittiin hillitsemään hajauttamisen luomaa kustannusten kasvua. KEHA-keskus vastaa keskitetysti mm. työvoima- ja koto-palveluiden järjestämisen kannalta olennaisten tietojärjestelmäpalveluiden kehittämisestä ja ylläpidosta, vaativista työttömyysturvan käsittelyprosesseista, työvoimapalveluiden tuloksellisuuden arvioinnista ja seurannasta sekä kansallisesta tiedontuotannosta, kotoutumisen edistämisen ja kansainvälisen rekrytoinnin tuesta sekä työvoimaviranomaisille tarkoitetuista osaamisen kehittämispalveluista. Lisäksi KEHA-keskus antaa yleistä neuvontaa kansalaisille toimivaltaansa kuuluvissa tehtävissä.

Valtaosa uusista substanssitehtävistä on yksityiskohtaisesti säädeltyä.

Toimintamenomäärärahoihin kohdistuvat säästöt

Hallitus on päättänyt mittavista toimintamenomäärärahoihin kohdistuvista säästöistä. Säästöt on kohdennettu virastojen toimintamenomenteille ministeriöiden tekemän valmistelun pohjalta. KEHA-keskuksen toimintaan osoitetut määrärahat tulevat pääsääntöisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momentilta 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (1.1.2026 alkaen Elinvoimakeskusten) toimintamenot. Ao. momentille kohdistuu vuoden 2026 tasolla 18,1 M € säästö.

Momentin 32.01.02 määrärahasta on varattu KEHA-keskukselle määrärahoja myös työllisyyden ja elinkeinon edistämiseen. KEHA-keskuksen vastuulla ovat muun muassa työvoima- ja kotoutumistehtävien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja neuvontapalvelujen tuottaminen, tiedolla johtamisen tukipalvelut, työttömyysturvaan ja palkkaturvaan liittyviä tehtäviä sekä osaajien maahanmuuton edistäminen osana ns. Work in Finland -toimintoa.

13.10.2025

Julkinen

KEHA-keskus esittää huolensa toimintamenomäärärahoihin vuodelle 2026 kohdistuvista lisäsäästöistä ja niihin kohdentuvista uusista säästötarpeista. Etenkin huoli kohdentuu KEHA-keskuksen mahdollisuuksien tukea uusia työvoimaviranomaisia lakisääteisissä tehtävissään sekä vastata virastolle asetetuista uusista lakisääteisistä tehtävistä. KEHA-keskus pitää merkittävänä riskinä sitä, että digitalisaation tuottamat mahdollisuudet tehostaa prosesseja sekä tuottaa merkittäviäkin säästöjä jää toteutumatta lyhyellä aikavälillä toteutettavien säästöjen vuoksi.

Työvoimapalveluiden tietojärjestelmä tuoteperhe

TE-palvelu-uudistuksen myötä vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä siirtyi uudistuksen yhteydessä kunnille. KEHA-keskus toimii tukevassa ja mahdollistavassa roolissa tehtävien toimeenpanossa.

Palveluiden järjestämisen kannalta digitaaliset palvelut ja niiden toimivuus ovat olennaisessa roolissa. Julkisen työvoimapalvelun uudistettu ja käytössä oleva järjestelmäkokonaisuus muodostaa modernin tuoteperheen, joka koostuu useita moderneista tietojärjestelmistä ja niitä tukevista yhteisistä alustoista sekä oheispalveluista: Asiantuntijan työmarkkinatori (ATMT), Työmarkkinatori-verkkopalvelu (TMT), Yleinen avustusjärjestelmä (YA-TE), Keskitetty integraatiopalvelualustasta (KIPA), käyttövaltuus- ja identiteetinhallintaratkaisu (KAHVA), Yhteistyöalusta (TUUTTI) sekä tiedolla johtamisen Tietotalusta Mylly®.

Työvoimaviranomaisella on lakiin kirjattu velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa KEHA-keskuksen tarjoamia (YA ja ATMT) asiakastietojärjestelmiä.

Yhteisen, valtion kunnille tuottamaan tietojärjestelmään päädyttiin mm. seuraavista syistä:

- Yhteisellä järjestelmäkokonaisuudella pystytään tarjoamaan kaikille työllisyysalueille yhdenmukainen välineistö palvelujensa järjestämiseksi ja tuottamiseksi heti lain astuttua voimaan
- Yhteisellä tietojärjestelmäkokonaisuudella pystytään varmistamaan yhteinen tietovaranto ja sitä kautta yhteinen tietopohja palvelujen tuotannon analysoinnin ja kehittämisen tueksi
- Tarjoamalla valtakunnallinen järjestelmäkokonaisuus pyrittiin estämään uuden, verovaroin kustannetun ohjelmistomarkkinan syntyminen (vrt. potilastietojärjestelmät).

Lisäksi KEHA-keskus kykenee tarjoamaan näihin kokonaisuuksiin modernit, turvalliset ja skaalautuvat ekosysteemit ja teknologiat. Järjestelmäkokonaisuuden teknologinen kivijalka rakentuu pilvipalveluista ja mikropalveluarkkitehtuurista, jotka mahdollistavat datan keskitetyn hallinnan, korkean datasuverniteetin sekä kyberturvallisuuden. KEHAn hankintasopimusten kautta hyödynnetään myös laajasti teknologiyritysten huippuosaajia tekemisen tueksi ja laadun varmistamiseksi. Kokonaisuus on tehokas ja sen avulla voidaan vastata myös tulevaisuuden tarpeisiin kustannustehokkaalla tavalla.

Tietojärjestelmien kehittäminen ja hyötypotentiali

TE-palvelu-uudistuksen eduskuntakäsittelyn aikaan vuonna 2023 työvoimapalveluiden tietojärjestelmien uudistamishanke oli vielä kesken. Tietojärjestelmien uudistaminen on toteutettu vaiheittain neljän erillisen ja valtakunnan mittakaavassa laajan käyttöönoton myötä. TE-palvelu-uudistuksen käynnistymisen hetkellä 2025 tammikuussa uudesta asiakastietojärjestelmästä oli viety tuotantoon 3 ensimmäistä vaihetta. Viimeinen neljäs vaihe toteutettiin toukokuussa 2025.

13.10.2025

Julkinen

Uudistuksen toimeenpano ja tietojärjestelmien kehittäminen ovat tällä hetkellä kriittisessä vaiheessa. Uuden tietojärjestelmän käyttöönoton myötä vanhan URA-järjestelmän toiminnallisuudet on korvattu moderniin teknologiaan ja arkkitehtuuriin perustuvilla ATMT ja YA-järjestelmillä. Käytöstä poistunut URA-järjestelmä oli yli 25-vuotta vanha sekä kallis ylläpidettävä ja kehitettävä kokonaisuus. Järjestelmäkehittämisessä on päästy siirtymään seuraavaan nk. voimakkaan kehittämisen vaiheeseen, jossa uuteen järjestelmään päästään tuottamaan varsinaista lisäarvoa tuottavia toiminnallisuuksia, joilla on myös potentiaali tuottaa merkittäviä htv säästöjä.

Esimerkkinä edellä mainituista mahdollisuuksista on työttömyysturvan käsittelyn automaatioasteen merkittävä nosto. Työttömyysturvalausuntoja on annettu vuonna 2024 yhteensä hieman alle 2 miljoonaa kappaletta. Näistä peruslausuntojen osuus on noin 1,6 miljoonaa kappaletta ja asiantuntija lausuntojen osuus yli 300 000 kappaletta. Potentiaaliset säästövaikutukset ulottuisivat sekä kuntien että valtion toimintaan. Samalla päätöksenteko nopeutuisi ja päätökset olisivat myös selkeämmin ennakoitavissa.

Toinen esimerkki vastaavista hyödyistä liittyy tekoälyn käyttöön. Työmarkkinatorilla hyödynnetään jo nyt tekoälyä laajasti mm. kohtaannon edistämisessä ja osaamisen tunnistamisessa. Tekoälykehitystä olisi mahdollista viedä eteenpäin mm. rakentamalla työmarkkinatorille tekoälyn pohjautuva virtuaalivirkailija, joka tukee työnhakijaa monipuolisesti työhaussa mm. valmentamalla ja keskustelemalla työnhakijan kanssa oman osaamisen tunnistamisesta, sanoittamisesta ja sopivien työtehtävien ja koulutuspolkujen löytämisessä. Vastaavasti tekoälyä olisi mahdollista hyödyntää työnantajien tukena laadukkaampien ja tarpeeseen osuvampien työpaikkailmoitusten laadinnassa.

Parhaillaan tietojärjestelmien kehittämiselle pilotoidaan pysyvään rakenteeseen tähtäävää valtio-kunta-yhteistyö yhteiskehittämismallia, jossa vaatimus kehittää järjestelmiin uusia toiminnallisuuksia syntyy tasapuolisesti sekä uudistuvan lainsäädännön vaatimuksien että työvoimaviranomaisilta itseltään tulevien yhteisesitysten kautta. Tällä hetkellä KEHA-keskuksella on jo listattuna satoja erilaisia työvoimaviranomaisilta kerättyjä kehittämistoimenpiteitä. Kaikki esitetyt toiminnot vaativat laaja-alaista kehittämistyötä ja resursointia. Jos yhteiskehittämisen mallille ja uudelle järjestelmäkokonaisuudelle ei pystytä tarjoamaan riittävää rahoitusta, arvioi KEHA-keskus, että vaarana on, että merkittävät suoria taloudellisia hyötyjä tuottavat tietojärjestelmiin kytkeytyvät investoinnit jäävät toteuttamatta. Riskinä on, että manuaalista työtä ei onnistuta karsimaan, eikä htv resurssit ole tuottavammassa tehtävässä hyötykäytössä. Lisäksi riskinä on, että kunnat alkavat rahoittaa ja tuottaa päällekkäisiä ja/tai korvaavia tietojärjestelmäratkaisuja. Tämä kehitys tulee pitkässä juoksussa julkiselle taloudelle kalliimmaksi kuin yksi yhteinen ratkaisu.

Kuntien käyttämiä työvoima- ja koto- palvelujen tietojärjestelmien kehittämistä on rahoitettu pääosin erinäisten erillismäärärahojen turvin. Jos merkittäviä hyötyjä aiotaan digitalisaation avulla saada, täytyy kehittämiseen edelleen panostaa yhdessä kuntien kanssa. Kuntien ja säädosmuutosten aiheuttama kehittämispaine ja käytettävissä olevan rahoituksen määrä ovat vahvasti epätasapainossa. KEHA-keskus kykenee resurssien uudelleen kohdentamisella paikkaamaan vajetta osittain, mutta mikäli työvoimapalveluiden tietojärjestelmien potentiaaliset hyödyt aiotaan ulosmitata esimerkiksi automatisaation kautta, edellyttää se merkittävämpää rahallista panostusta vielä lähivuosina.

KEHA-keskus näkee tärkeänä, että TE-palvelu-uudistuksen toimeenpanolle ja sitä tukevien toimenpiteiden valmistelulle varataan riittävästi aikaa sekä resursseja ja talousarvioissa varaudutaan siihen, että TE-palveluiden järjestämistä tukevat toimenpiteet saadaan toteutettua jatkossakin suunnitellusti.

13.10.2025

Julkinen

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt vastualueen johtaja Jaakko Westerlund ja ratkaissut johtaja Heikki Heikkilä.

Jakelu

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta